

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

İLK MÜSLÜMAN
TÜRK DEVLETLERİ

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

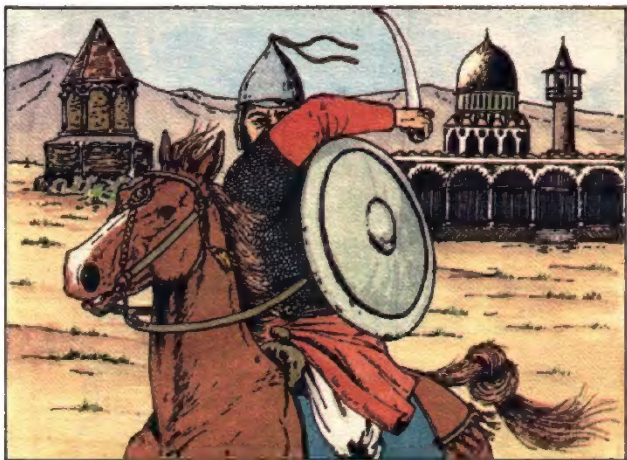
Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı ve Metin Yazarı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: Prof. Dr. **TAHSİN YAZICI**, Doç. Dr. **ALİ İHSAN GENCER**,
Doç. Dr. **MEHMET ÖZSAİT**, Doç. Dr. **İSMET MİROĞLU**, **PAUL MANDRİNİ**,
ALBERTO CABADO, **EUGENIO ZOPPI**
Resimleyen: **TURKAY ÖZBURSALI**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın
20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek
3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5
sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrenci-
leri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edil-
miş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.**

Renk Ayrımı: **ÇALI GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI**, Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ

TÜRKLER MÜSLÜMANLIKTAN
ÖNCE OLDUĞU GİBİ İSLÂMİYETİN
KABULÜNDEN SONRA DA GÜÇLÜ
BİRER DEVLET OLARAK TARİH
SAHNESİNDE GÖRÜNMEYE DEVAM
ETMİŞLER, KARAHANLILAR, GAZ-
NELİLER, SELÇUKLULAR VE OS-
MANLI İMPARATORLUĞU GİBİ
BİRÇOK İMPARATORLUKLAR...

...İRAK, SURIYE, KIRMAN, ANADOLU
SELÇUKLULARI, TOLUNLULAR, MISIR-
TÜRK DEVLETİ, DELHİ-TÜRK SULTANLIĞI
GİBİ DEVLETLER, GALGURLULAR, BÖRİ-
LİLER, ZENGİLER GİBİ ATABEYLİKLER
VE ARTUKLU, DANİŞMENDLİ, MENGÜ-
CÜKLÜ GİBİ BEYLİKLER KURARAK,
İSLÂMİYETİN GELİŞİP YAYILMASINDA
ÖNEMLİ ROL OYNAMISLARDIR.

TÜRKLER İSLÂMIYETİ HİÇBİR BASKI ALTINDA KALMADAN,
KENDİ RIZALARI İLE KABUL
ETTİLER.

ZATEN UZUN ZAMANDAN BERİ TEK TANRI İNANCINA
SAHIPTİLER. AHİRETE VE RUHUN ÖLÜMSÜZ-
LÜĞÜNE İNANIYORLAR VE TANRI'YA
KURBAN ADIYORLARDI.

TÜRKLERİN ARAPLARLA BARİSÇİ AMAÇLARLA İLİŞKİ KURMA-
LARI İLK KEZ ABBASİLER DEVRİNDE GERÇEKLEŞTİ. VII. YÜZYILIN
İKİNCİ YARISINDA HORASAN VALİSİNİN
EMRİNDE 2.000 TÜRK
OKÇUSU VARDI.

MU'TASİM ZAMANINDA (833-842) TAMAMEN TÜRK GENÇLE-
RİNDEN KURULU BİR HASSA BİRÜĞİ HALİFE'NİN ESUGİNDE, 836'
DA KURULAN BASKENT SÂMERRA'YA GELDİ.

VII. YÜZYILDA KURULAN GÖK-TÜRK DEVLETİ'NİN DOĞU KANADININ YIKILMASI ÜZERİNE KARAHAHLI-LAR ÖNCE BASMILLERE, DAHA SONRA LIYGLIRLARA BAĞLANDILAR (745) VE 840 YILINA KADAR ONLARA BAĞLI YAŞADILAR.

LIYGLIR DEVLETİ'NİN YIKILMASI ÜZERİNE KARAHAHLI YABGUSU EGEMENLİĞİNİ İLAN ETTİ. BASKENT ORDU'YDU.

TÜRK GELENEKLERİNE UYGUN OLARAK
DEVLETİN BAŞINDA İKİ HÜ-
KÜMDAR VARDI. DOĞU'DA,
ORDU'DA OTURAN ASIL HÜ-
KÜMDAR "ARSLAN KARAHAN"
DAHA SONRA BAŞKENTİ

BALASAGUN'DA OTURACAKTIR.

"BLİĞRA KARA HAKAN" ADIYLA BATIDA OTURAN İKİNCİ HÜKÜM-
DARIN BAŞKENTİ BAZAN KASSAR,
BAZAN DA TERAZ İDİ. AYRICA DÖRT
ALT HÜKÜMDAR,
BUNLARIN DA
ALTI TANE
VEKİLİ BULU-
NUYORDU.

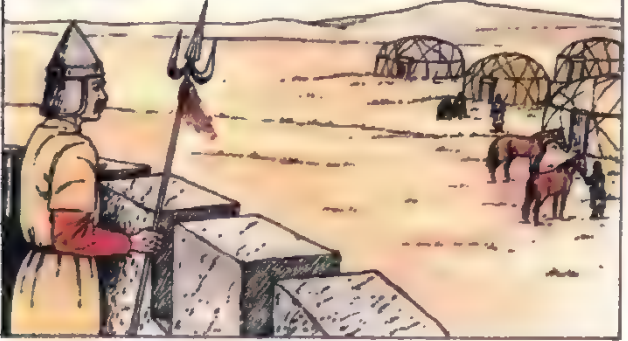

AYNI SÜLÂLEYE MENSUP
VEKİLLERİN YANI SIRA YÜ-
RÜTME YETKİSİ BİR KURU-
LA AITTI. BUNUN DA BA-
SINDA "YÜKÜRLÜ" YER
ALIRDI.

HÜKÜMET KURULU SU
LİYELERDEN MEYDANA
GELİRDİ: BAŞKOMUTAN
(SUBAŞI), HÂCİB (SARAY
NAZIRI), BİTİKÇİ, AĞAÇI
(MALİYE NAZIRI).

ORDUNUN ÇEKİRDEĞİNİ KARLIK VE ÇİĞİL BOYLARINDAN
TOPLANAN ERLER OLUSTURURDU. ŞEHİR CİVARINDA KURULAN
ÇADIRLARDA YAŞAYAN ORDU BÜNYESİNDE BİR AKINCI
TERTİBATI.....

...GECE DÜŞMAN KARAKOLLARINI BASTIRMAKTA GÖREVLİ
SÜVARİ KUVVETLERİ....

...ORDULU BASKINDAN KORUYA-
CAK TERTİBAT, HIZLI HABERLEŞ-
MEYİ SAĞLAYAN VE DAĞLARIN
TEPESİNE MINARE GİBİ YER-
LESTİRİLEN ATEŞ KULELERİ
VARDI.

ORDUDAKI ERLERİN SAYI-
SINI, YİYECEK VE GİYECEK
MEVCUDUNU GÖSTEREN
DÜZGÜN DEFTERLER
TUTULURDI.

HAN'A AİT İPEKTEN
DOKUNMUŞ DOKUZ BAYRA-
ĞIN RENGİ KIRMIZIYDI.

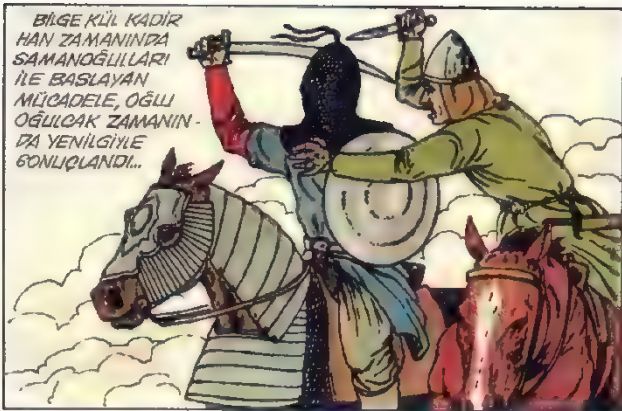
HÜKÜMDARLIK ALÂMETİ
OLMAK ÜZERE HAN'IN
BASINA, YİNE AL İPEK-
TEN BİR SEMSİYE
TUTULUROLU.

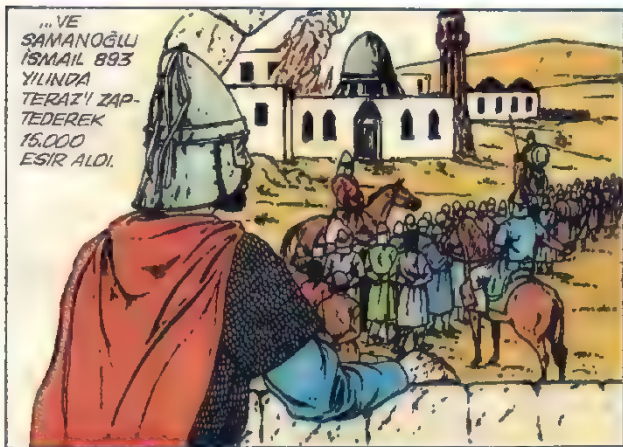
AYRICA ORDUYA AIT BİR
MİZİKA VE DÜZGÜN BİR
POSTA TEŞKİLATI
VARDI

BİLGE KÜL KADİR
HAN ZAMANINDA
SAMANOĞULLARI
İLE BASLAYAN
MÜCADELE, OĞLU
OĞULCAK ZAMANIN-
DA YENİLGİYLE
SONUÇLANDI...

...VE
SAMANOĞLU
İSMAIL 893
YILINDA
TERAZ'I ZAP-
TEDEREK
15.000
ESİR ALDI.

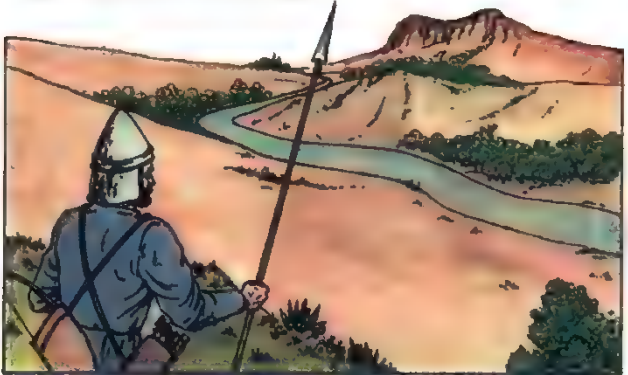
OĞULCAK'IN YEĞENİ SATUK İLE
SIYASİ BİR ÇEKİŞME NEDENİYLE
KARAHANLILARA SİĞİNAN SAMANOĞLU
PRENSİ ARASINDA BİR DOSTLUK
KURULMASI SONUÇU BASKENTLERİNİ
KAĞAR'A TAŞIYAN BATI KARAHAN-
LILAR MÜSLÜMANLIĞI KABUL ETTİLER
SATUK, ABDÜLKERİM ADINI ALDI (920).

KARAHAN
HÜKÜMDARI
HARUN 992
YILINDA SAMA-
NOĞULLARIN
BAŞKENTİ
BUHARA'YI VE
MAVERAÜLNEHİR
BÖLGESİNİ
KENDİ
TOPRAK-
LARINA
KATTI.

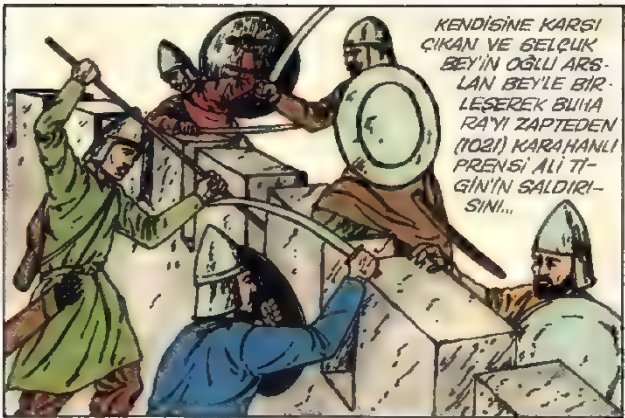

999 YILINDA İSE SAMANOĞULLARI DEVLETİ TAMAMEN ORTADAN
KALKTI. KARAHANLILARLA GAZNELİLER ARASINDA AMU-DERYA
NEHRİ SINIR KABUL EDİLDİ (1001).

YUSUF KADIR HAN, GAZNELİ MAHMUD İLE
YAPTIĞI İTTİFAK SONUCUNDA DOĞUYA SAL-
DIRARAK ARSLAN HAN'IN BASKENTİNİ
ELE GEÇİRDİ.

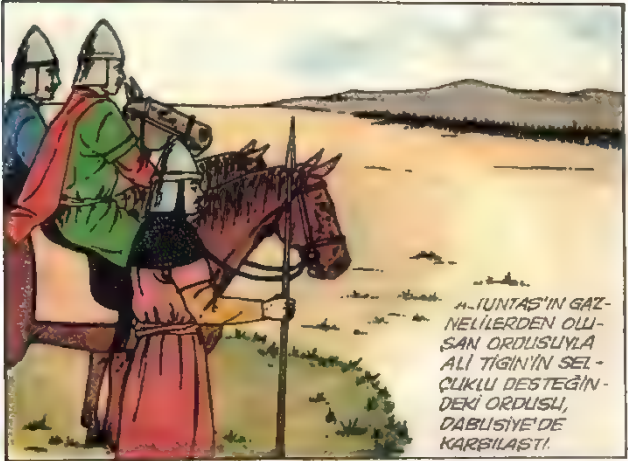

BU ARADA MAHMUD'LA
YUSUF KADIR HAN'IN ARKA
ARKAYA ÖLÜMÜ ALİ TİĞİN'İN
İSİNİ KOLAYLAŞTIRMISTI.

1087 YILINDA MAVERAUN-
NEHIR'I ZAPTEDEREK HÜKÜM-
DARLIĞINI İLÂN ETTİ.

BUNUN ÜZERİNE YUSUF KADİR HAN'IN
OĞLU, GAZNELİ MAHMUD'UN YERİNE GE-
ÇEN OĞLU MESUD'DAN YARDIM İSTEDİ.
HAREZM VALİSİ ALTUNTAŞ YARDIM GÖ-
REVİNİ ÜSTLENEREK GÜÇLÜ BİR ORDU
KURDU.

ALTUNTAŞ'IN GAZ-
NELİLERDEN OLU-
ŞAN ORDUSUYLA
ALİ TİĞİN'İN SEL-
ÇUKLU DESTEĞİN-
DEKİ ORDUSU,
DABLİSİYE'DE
KARŞILAŞTI.

COK KANLI GEÇEN
MEYDAN SAVASINDAN
SONRA İKİ TARAF
ARASINDA BARİS
İMZALANDI (1032).
ALTUNTAŞ BU
SAVASTA AĞIR
YARA ALMASI-
NA RAĞMEN
ALİ TİĞİN'İ
DURDURMAYI
BAŞARMISTI.

ALTUNTAŞ'IN YERINE GEÇEN OĞLU
HARUN İLE ALİ TİĞİN, GAZNELİ MESUD
ALEYHİNE BİR ANLAŞMA YAPARAK
"HAVERAÜNNEHİR"İ ARALA-
RINDA PAYLAŞTILAR

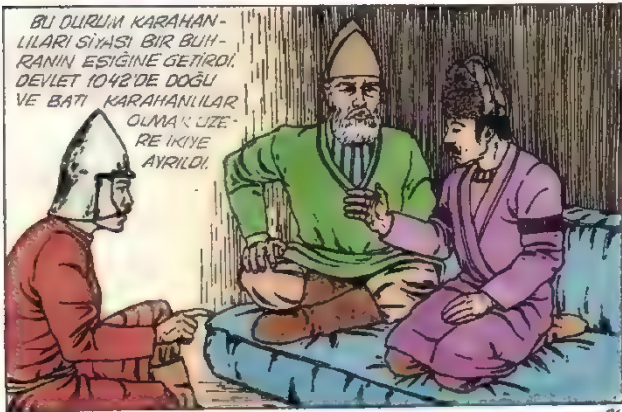

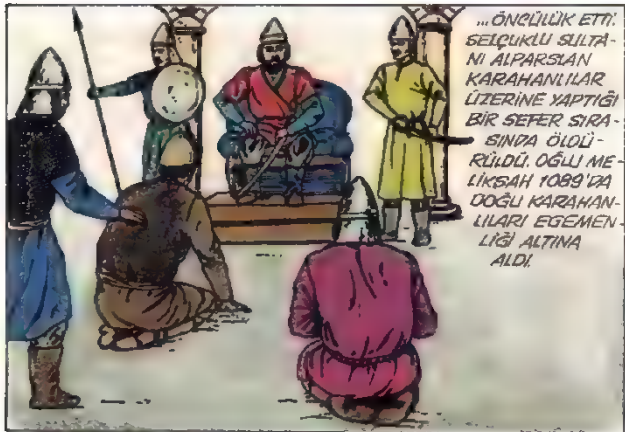
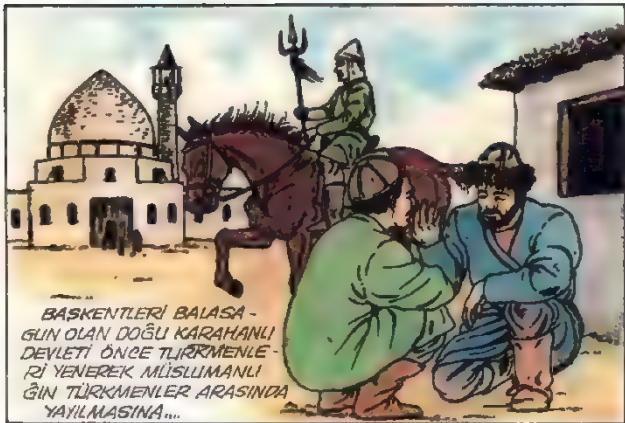
ALI TIGİN'İN, YEĞENLERİ YUSUF YABGU'U
ÖLDÜRMELERİNE KIZAN TUĞRUL VE
ÇAĞRI BEYLER..

... SELÇUKLU ORDU-
SUNUN BASINA GEÇE-
REK MAVERAÜNNEHİR
VE BUHARA'YA SALDIR-
DILAR.

BU DÜRLÜM KARAHA-
NİLARI SİYASİ BİR BUH-
RANIN EŞİĞİNE GETİRDİ.
DEVLET 1042'DE DOĞU
VE BATI KARAHAHİLILAR
OLMAK ÜZE-
RE İKİYE
AYRILDI.

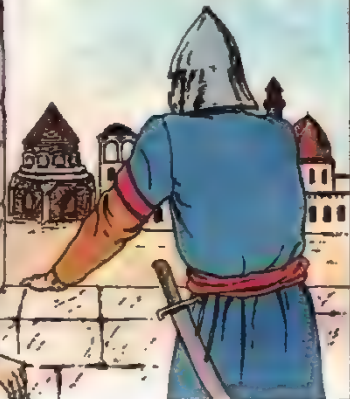
SELCUKLU SULTANI SENCER ZAMANINDA DOĞU KARAHAN-
LILARA BAĞLI OLAN KARLUKLAR İLE
KANLILAR, ARSLAN
KARA HAKAN'A
KARŞI AYAK-
LANDILAR.

ARSLAN KARA HAKAN, KOMSUSU
KARAHİTAY HÜKÜMDARI KÜR HAN'DAN
YARDIM İSTEDİ.

KÜR HAN 1130 YILINDA
BALASAGUN'LI İSGAL
EDEREK KARAHİTAY
DEVLETİ'NİN MERKEZİ
YAPTI. BU TARİHTEN
SONRA KARAHİ-
TAYLARIN
EGEMENLİ-
ĞİNE GİREN
DOĞU KARA-
HANLILAR...

...SON PREN-
SİN DE TEKİN
GÜÇLÜK'E BAS-
KALDIRMASI
VE YAKALANA-
RAK ÖLDÜ
RÜLMESİ
ÜZERİNE
TARİH SAH-
NESİNDEN
SİLİNDİLER
(1211).

MAVERA-
ÜNNEHİR VE
FERGANA'NIN
BİR BÖLÜMÜ-
NÜ YURT
EDİNMIŞ OLAN
BATI KARAHANLI
DEVLETİ'ni.
BÜYÜK HAKANI
ÖNCELERİ
ÖZKENTE
YERLESMİŞ.
DAHA SONRA
SEMERKANTA
TAŞINMIŞTI
ORTAK KAĞANIN
MERKEZİ İGE
BUHARA İDİ.

1. İBRAHİM'İN (1052-1068) YERİNE GEÇEN OĞLI NASR
(1068-1080) SELÇUKLULARLA
SAVAŞA... BELH'E KADAR
GELDİ...

... FAKAT MELİKSAH'IN ÜZERİNE GELDİĞİNİ HABER ALINCA
GERİ ÇEKİLMEK ZORUNDA KALDI VEZİR NİZAM'UL MÜLK'ÜN YAR-
DIMIYLA BARİŞ YAPILDI.

NASR DA BABASI GIBİ ÂLİMLERLE
GEÇİNEMİYORDU. ÂLİMLERİN
MELİKSAH'TAN YARDIM
İSTEMESİ ÜZERİNE...

...YOLA ÇIKAN HÜKÜMDAR,
SEMERKANT VE ÖZKENT'İ
ZAPTEDEREK NASR'İ
İSFAHANA SÜRDÜ.

BU KARISIKLIKLA KATAVAN
SAVASI'NA (1141) KADAR DEVAM
ETTI. BATI KARAHAH HÜKÜM-
DARI ÜLKEYİ İSGÂL EDEN KA-
RAHİTAYLARA YENİLEREK SE-
MERKANT'A KAÇTI.

ARTIK BATI KARAHAH HÜKÜM-
DARLARI SELÇUKLULAR TARAFIN-
DAN BİRER VALİ SIFATIYLA ATA-
NIYORLAR, BU DURUM DA SÜREK-
Lİ İÇ KARISIKLIKLARA YOL
AÇIYORDU.

KENDİSİNDEN YARDIM İSTEYEN KARAHAN HÜKÜMDARINI
KIRMAYAN SELÇUKLU SULTANI SENCER, KARAHİTAYLARLA
YAPTIĞI KATAVAN MEYDAN SAVASI SONUNDA
30.000 KADAR KAYIP VEREREK....

.. SAVASI TERK ETTİ.
BATI KARAHAN DEVLETİ'NİN
TOPRAKLARI KARAHİTAYLA-
RIN ELİNE GEÇTİ.

DEVLETİN BATI
KOLU DA NİŞAPİR
VALİSİ TARAFINDAN
ORTADAN KALDIRIL-
DI (1163-1164). BATI
KARAHANLILARIN
KARAHİTAYLAR
İDARESİNDEKİ
SON HÜKİM-
DARI OSMAN'IN
BAZAN HAREZM
SAHLARA YANA-
SIP KARAHİTAY-
LARA DÜŞMAN-
CA TAVİR
ALMASI...

...BAZAN DA BUNUN TAMAMEN
AKSINI YAPMASI DEVLETİN ÇÖ-
KÜŞÜNÜ HIZLANDIRDI BUNA
KIZAN HAREZMSAH, OSMAN'I
ÖLDÜREREK BATI KARAHAN
DEVLETİNE SON VERDİ (1212)

DEVLETİN PARIK
DEVİRLERİNDE BİLHA-
RA CAMİİ, SEMS ABAD
SARAYI GİBİ....

... İSLÂM LYGARLIĞI-
NIN MİMARİ ÖRNEK-
LERİNDEN OLAN ÇOK
SAYIDA CAMİ, MESCİT,
MEDRESE HAN VE
HAMAM İNSA EDİL-
MİSTİ .

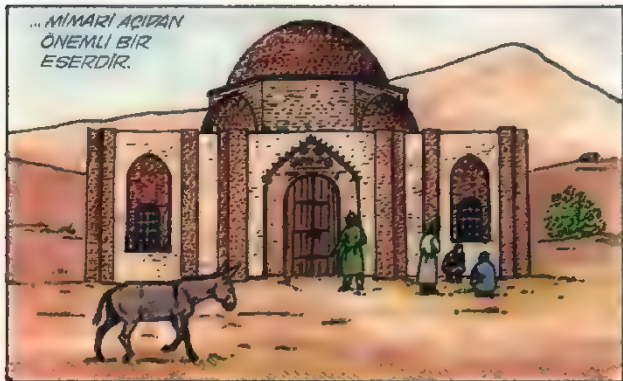
KERPEÇTEN YAPILAN
İLK CAMİLER, İNCE İS-
LENMİŞ SÜSLEMELER-
LE KAPLIYDI. BUNUN
EN GÜZEL ÖRNEĞİ
SİR KEBİR CAMİİ
MİHRABINDA GÖRÜL-
MEKTEDİR

BUHARA'NIN
40 KM YAKININDA
XI. YÜZYILDAN KAL-
MA KISLAK HAZARA
CAMII, PLÂN VE MI-
MARİ BAKIMINDAN
SON DERECE İLSİ
ÇEKİCİDİR.

ESKİ MERV'İN
30 KM YAKININDA
TALHATAN BABA'DA
BULLINAN CAMI,
TAMAMEN TUĞLA-
DAN YAPILMIŞ
OLUP...

... MİMARİ AÇIDAN
ÖNEMLİ BİR
ESERDİR.

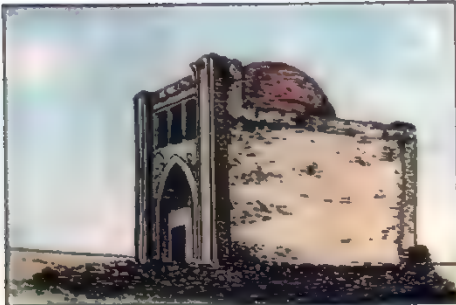
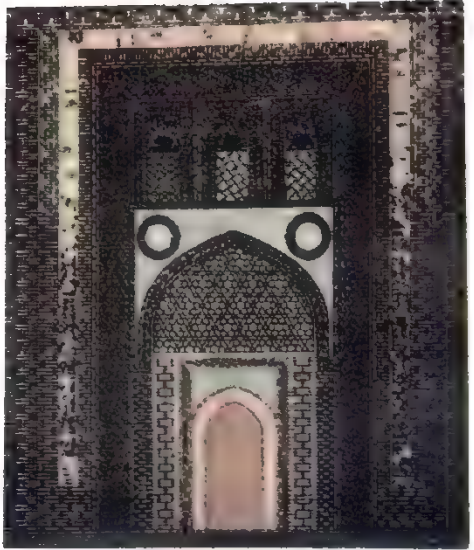

BUHARA'DAKİ ESER-
LERİN ÇOĞU MUHAMMED
BİN SÜLEYMAN ARSLAN
HAN (1087-1130) TARA-
FINDAN YAPTIRILMIŞTIR.
ŞEHİRE HAKİM OLAN
MINARE, KARAHANLI
DEVİRİNİN CANLI BİR
HATIRASI OLARAK
YÜKSELİR.

TÜRKİSTAN'DAKİ TARİHİ
MINARELER, HEPSİ KARAHAN
MİMARİSİ ÖRNEKLERİDİR.

KARAHAN-
LILAR DEV-
RİNDE TÜRBE
MİMARISİNİN
DE İLERİ BİR
SEVİYEYE
İLİSTİĞİ
GÖRÜLMEK-
TİR

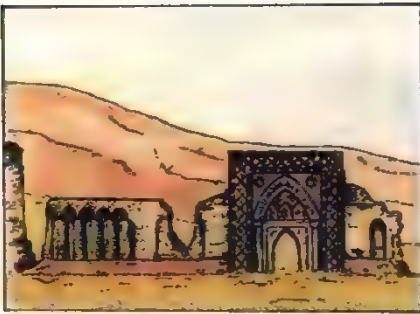
ÖZBİKİSTAN'I-
DA, TİM'DE 978
TARİHLİ ARAPATA
TİRBESİ, KARA
HANILAR DEV-
RİNDE, KA. VA
EN ESKİ YİWA
Rİ'ESLİDİR

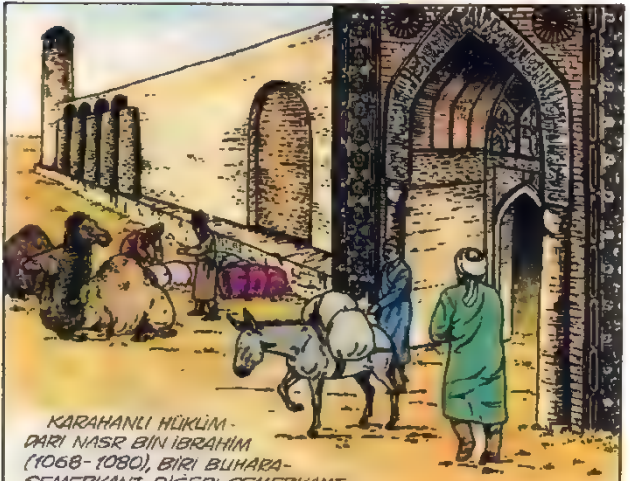
BUGÜN KIRGI
ZİSTAN'DA BULU-
NAN AYSEBİBİ VE
BALACIHA TLIN
TÜRBELERİ, TÜRK
MİMARLIK SANA-
TININ ÖNEMLİ
ESERLERİNİ
OLUŞTURURLAR.

YİNE KIRGIZIS-
TAN'DA, FERĞANA
VADİSİNİN DOĞU-
SUNA DÜŞEN ÖZ-
KENT'TE, CELALED-
DİN HÜSEYİN'E AIT
TÜRBE, KARAHAN-
LILAR DEVRİ TÜRK
MİMARİSİNİN ÇI-
GIR AÇAN ÖNEMLİ
BİR ÖRNEKTİR

TÜRK MİMARİ-
SİNDE EN ESKİ
KERVANSARAYLAR
KARAHANLI'LAR
DAN KALMADIR
BUNLARA "RİBAT"
ADI VERİLİR

KARAHANLI HÜKÜM-
DARI NASR BİN İBRAHİM
(1068-1080), BİRİ BUHARA-
SEMERKANT, DİĞERİ SEMERKANT-
HOCEND YOLU ÜZERİNDE İKİ KERVANSARAY YAPTIRMISTIR.
BUNLARDAN BASKA BİRÇOK KERVANSARAY DAHA VARDIR.

DOĞU KARAHANLI
DEVLETİ'NDE RESMİ
DİL TÜRKÇE'YDİ. ESKİ
LYGUR ALFABESİ
KULLANILIRDI.
BUHARA,
SEMERKANT,
BALASAGUN
VE KASGAR
ÖNEMLİ
BİRER
KÜLTÜR
MERKE-
ZİYDİ.

TÜRKÇE KALEME
ALINAN ESERLERİN
BAŞINDA BALASA-
GUNLIL YUSUF HAS
HACİB TARAFINDAN
YAZILAN VE HÜKÜM-
DAR EBU ALİ HASAN'A
İTHAF EDİLEN KUTAT-
GU BİLİĞ (SAADET
VEREN BİLGİ) GELİR
(1069-1070).

6500'DEN FAZLA BEYİT
TEN OLUSAN BU MANZUM
ESER, TÜRK DEVLET DÜŞÜN
CESİ, KANUN ANLAYIŞI, HÂKİ-
MİYET TELÂKKİSİ VE SİYASET
GÖRÜŞÜ BAKIMINDAN BİR
SAHESERDİR.

KÂŞGARLI MAHMLD'UN
1074 YILINDA TAMAMLANAN
DİVAN-I LUGAT'ÜT-TÜRK
ADLI ESERİ İSE ARAPLARA
TÜRKÇE'Yİ ÖĞRETMEK
AMACINI TAŞIR.

KARAHANLI DEVLETİ İLK
MUSLÜMAN-TÜRK DEV-
LETİ OLMASI BAKIMIN-
DAN DAHA ÇOK TÜRK
YASFI TASIDIĞI HALDE
ONU İZLEYEN GAZNE DEV-
LETİ'NDE İSLAMİ ÖZELLİK
LLER DAHA
AĞIR BASAR.

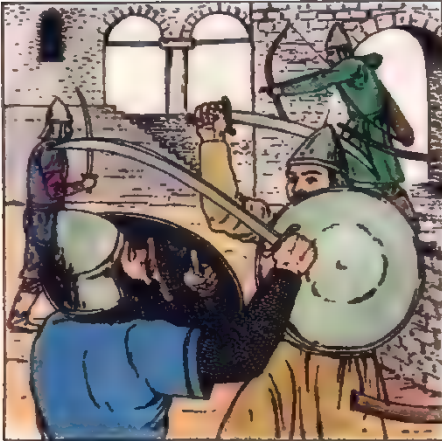

GAZNE DEVLETİ'Nİ AFGANİSTAN'
DA KURAN K'Şİ, SAMANOĞULLARI
ORDUSUNDA KOMUTANLIĞA KADAR
YÜKSELİMİŞ OLAN ALP TEGIN'DİR.
1 ABDÜLMELİK TARAFINDAN HORA-
SAN VALİLİĞİNE GETİRİLEN (961)
ALP TEGIN, MANSUR BİN NUH ZA-
MANINDA BU GOREYDEN ALINDI.

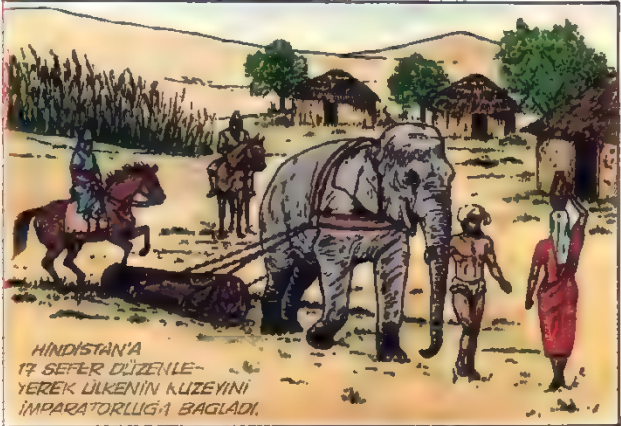
BELH ŞEHRİNDE ÜZERİNE GÖNDERİ-
LEN SAMANOĞULLARI ORDUSUNU YE-
NEREK 400 KADAR ASKERİYLE AF-
GANİSTAN'A GİTTİ, GAZNE'Yİ BAŞ-
KENT YAPARAK 962'DE GAZNE-
LİLER DEVLETİNİ KURDU.

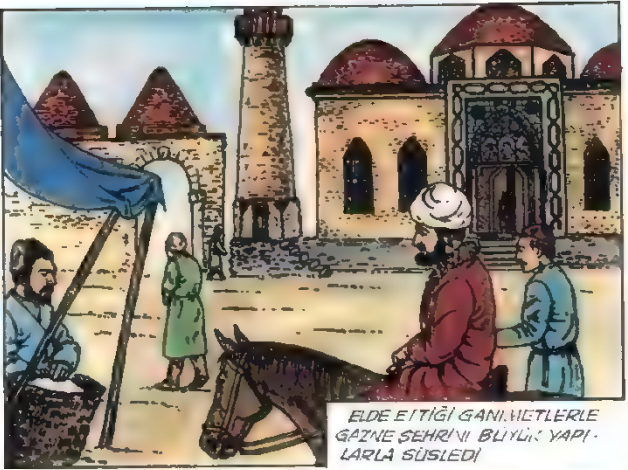
BİLGE VE SEBÜK
TEKİN ALI HÜKÜM
DARLAR ZAMANIN-
DA DEVLET GENİŞ
LEMeye DEVAM
ETTİ. SEBÜK TE-
KİN'İN ÖLÜMÜN
DEN SONRA
OĞULLARI İSMAIL
VE MAHİMUD
ARASINDA ÇIKAN
TAHT KAVGALARI
BÜYÜK KARDE-
SİN LEHİNE
SONUÇLANDI.

ORDUNUN DA DES-
TEĞİYLE MAHMUD
997'DE TAHTA GEÇTİ,
VE SAMANOĞULLARI
DEVLETİ'NİN YIKIL-
MASINDAN SONRA
KARAHANLILARLA
BİR BARİŞ
İMZALADI
(1001)

HINDİSTAN'A
17 SEFER DÜZENLE-
YEREK ÜLKENİN KUZEVİNİ
İMPARATORLUĞA BAĞLADI.

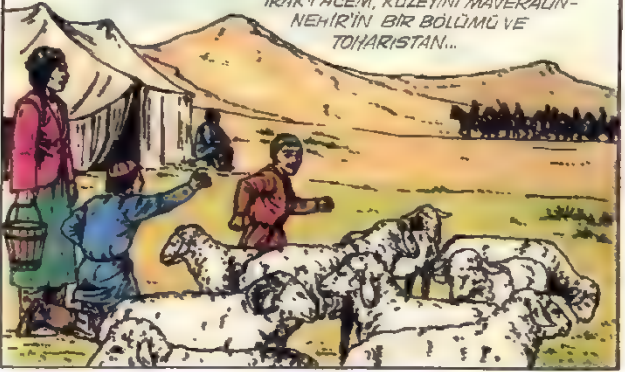

ELDE ETTİĞİ GANIYETLERLE
GAZNE ŞEHRİNİ BÜYÜK YAPI-
LARLA SÜSLEDİ

SELÇUKLU VE BU
VEYHOĞULLARI AKIN
LARINI GERİ PÜS-LÜR.
TEREK İRAK- ACEV'İ
ZAPTETTİ TÜRK- İS-
LÂM DÜNYASININ YE-
TİSTİ. RÖİĞİ ENDER
SAHSİYETLERDEN Bİ-
Rİ OLAN SULTAN MAH-
MUD, 65 YILLIK
ÖMRÜNÜN 45 YKINI
PLİTPERESTLİR,
" İELİKLE İSLÂM ÂLE-
MİNDE DAL BUDAK
SARAN BÖLÜCÜ BATI-
Nİ CER'YANLARA
KARŞI MÜCADELE
VERMEKLE GEÇİRDİ.
HİNDİSTAN'DA İSLÂ-
MİYET İLK KEZ ONUN
DEVR'İNDE YAYILDI.

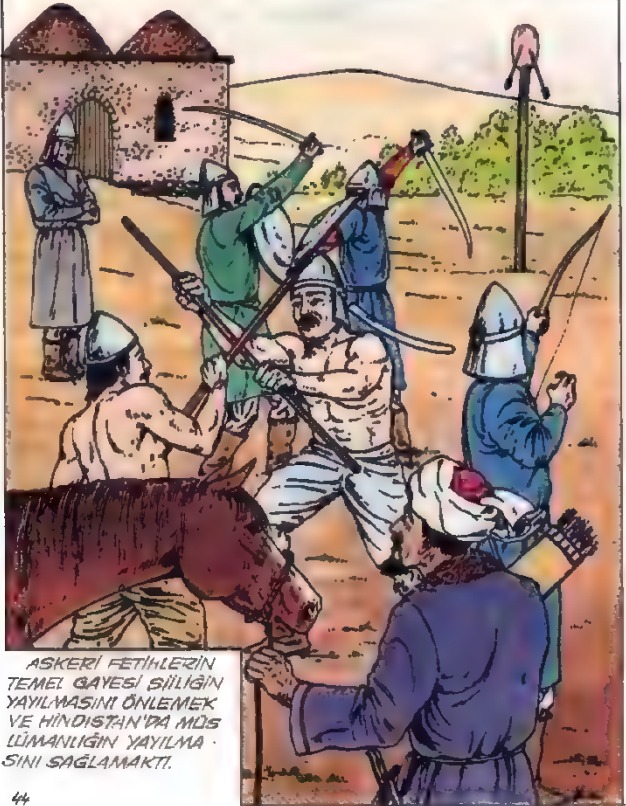
İMPARATORLUĞUN BATI SINIRLARINI HORASAN VE
İRAK'I ACEM, KUZeyİNİ MAVERALUN-
NEHİR'İN BİR BÖLÜMÜ VE
TOHARİSTAN...

... GÜNEYİNİ SİCİSTAN, ZEMİNDAVAR, KUSGAR,
DOĞUSUNU PENGAP VE SİNDİ'İN BİR BÖLÜMÜ
OLUŞTURMAKTAYDI

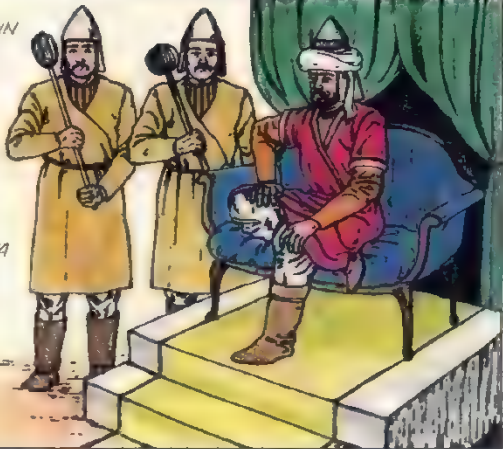

GURLU: AR VE AFGANLILAR, GAZNELİLERİN BOYUNDURLUĞU ALTINA GİRMİŞLERDİ.

ASKERİ FETİHLERİN
TEMEL GAYESİ SİİLİĞİN
YAYILMASINI ÖNLEMELİK
VE HİNDİSTAN'DA MÜS
LİMÂNLIĞIN YAYILMA
SINI SAĞLAMAKTİ.

SULTAN
MAHMUD'UN
ÖLÜMÜYLE
BAŞLAYAN
ZAYIFLA-
MANIN
BAŞLICA
NEDENLE-
RİNDEN
BİRİ İSE
DEVLETİN
DİSİPLİNLİ
BİR ORDUYA
SAHİP
OLMAYI-
SIYDI.

GURLULAR, AFGANLI-R, HİNTLİLER VE
TÜRKLERDEN MEYDANA GELEN GAZNE ORDU-
SUNDA BİRLİĞİ SAĞLAMAK BU AÇIDAN
ÇOK ZORDU.

MAHMUD'UN
ÖLÜMÜNDEN
SONRA KARDE-
ŞİNİ TAHTTAN
İNDİREREK
BAŞA GEÇEN
MESUD (1030)
TUĞRUL VE
QAĞRI BEYLE-
RİN KOMUTA-
SINDA HERAT'I
ZAPTEDEN
SELÇUKİLLAR
LA SAVAŞMAK
ZORUNDA
KALDI

BELH'I ZAPTEDEN TUĞRUL BEY'LE SULTAN MESUD ARASINDA
1038'DE KISA SÜRELİ BİR BARİŞ İMZALANDI. ANCAK SALDIRILA-
RIN YENİDEN BAŞLAMASI ÜZERİNE İKİ ORDU DANDANAKAN'DA
KARŞILAŞTILAR

TUĞRUL BEY GAZNELİLERE
AİT TOPRAKLARI ELE GEÇİRE
REK BÜYÜK SELÇUKLU İMPA-
RATORLUĞU'NU KURDU.

SULTAN MESUD BU SAVAŞ-
TA KAHRAMANCA ÇARPTIYSA
DA ORDUSUNUN YENİLMESİNE
ENGEL OLAMADI VE GAZNE'YE
DOĞRU KACTI (1040).

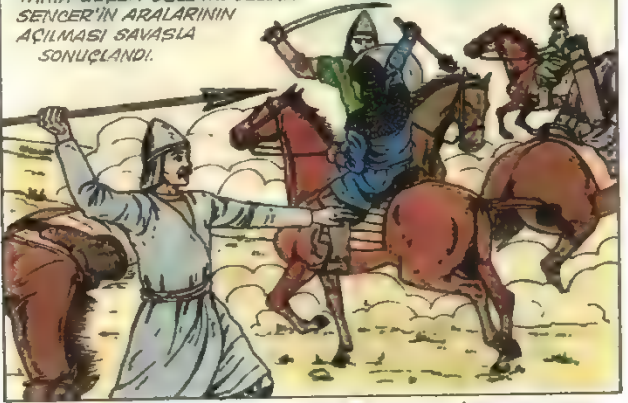

KENDİ
ADAMLARI TARA-
FINDAN ÖLDÜRÜ-
LEN MESUD'UN
SALTANATININ SO-
NA ERMESİNDEN
SONRA ÜLKE
BÜYÜK BİR İÇ
KARIŞIKLIĞA UĞ-
RADI VE BU DU-
RUM İBRAHİM'İN
1059'DA
TAHTA ÇIK-
MASIYLA
SONA
ERDİ.

SELÇUKLULARLA GAZNELİLER ARA-
SINDA ÜST DÜZEYDE AKRABALIKLAR
KURULURAK 40 YIL BARIS İÇİNDE YA-
SANDI. YERİNE GEÇEN OĞUL III ME-
SUD DEVRİNDE DE BARIS
BOZULMADI.

III. MESUD'UN ÖLÜMÜNDEN SONRA
TAHTA GEÇEN OĞLI İLE SULTAN
SENCER'İN ARALARININ
AÇILMASI SAVAŞLA
SONUÇLANDI.

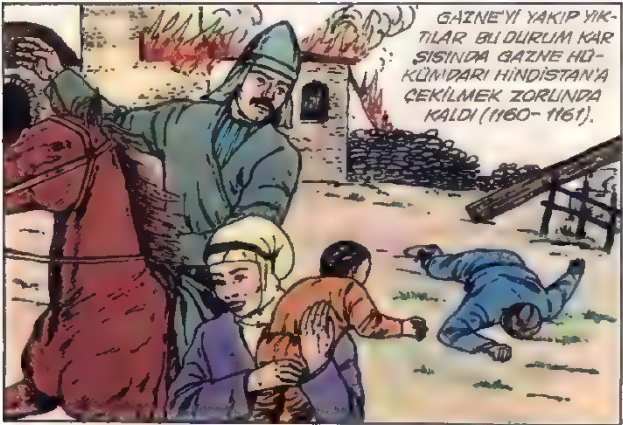
SENCER GAZNELİLERİ YENEREK
ÖLKEY' KENDİSİNE BAĞLI BİR PRENS-
LİK HALİNE GETİRDİ (1117).

BU DÖNEMDE GAZNELİLER İÇİN
ASIL BÜYÜK TEHLİKE GURLULAR
OLDU. SULTANIN KENDİSİNE SİĞİNAN
BAŞMELUKİ ÖLDÜRMEŞİ ÜZERİNE
GURLULAR
HAREKETE
GEÇTİLER.

GAZNE'Yİ YAKIP YIK-
TILAR BU DURUM KAR-
ŞISINDA GAZNE HÜ-
KÜMDARI HİNDİSTAN'A
ÇEKİLMEK ZORLUNDA
KALDI (1160-1161).

SELÇUKLULARI YENEN OĞUZLAR, DİĞER
SELÇUKLU ŞEHİRLERİ GİBİ GAZNE'YE DE
SALDIRMIŞLARDI.

GURLULARIN EN GÜÇLÜ HÜKÜMDARLARINDAN BİRİ OLAN MUİZEDDİN,
OĞUZLARA SALDIRARAK ONLARI
ŞEHİRDEN ATTİ.

DAHA SONRA HİNDİSTAN'DA YASAYAN
GAZNELİLER ÜZERİNE YÜRÜDÜ. GAZNELİLERİN
BASINDA HÜSREV MALİK BULUNUYORDU.

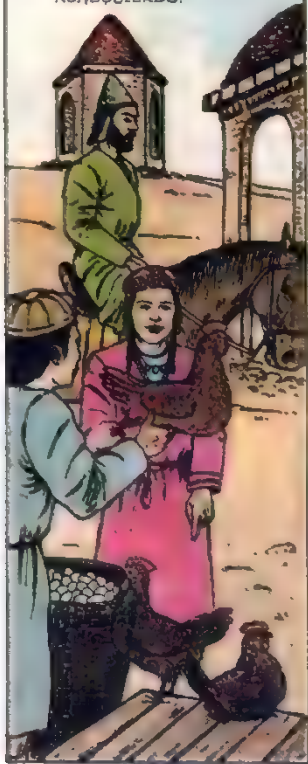
YERLİ HALKLA BİRLEŞEREK MUİZEDDİN'I
DURDURMAK İSTEDİ, FAKAT YENİLMEKTEN
KURTULAMADI. BOYLECE İSTİLA
DEVLETİ'DE SONA ERMİŞ
...İYORDU.

KARAHANLILAR
DEVİRİNDE YAŞA-
MIS OLAN HOCA
AHMED YESEVİ
(ÖM 1166), TÜRK
TEFEKKÜR TARİ-
HİNİN EN ÖNEMLİ
SİMLERİNDEN
BİRİDİR TÜRK
KÖYLÜSÜNE VE
HALKA DİN VE
TASAVVUFLA İLGİ-
Lİ GÖRÜŞLERİNİ
TEKİR EDEBİLMEK
İÇİN MANZUM
OLARAK KALEME
ALDIĞI HİKMETLE-
Rİ UZUN YILLAR
ZEVLİK OKUN -
MUSTUR

KARAHANLILARIN AKSİNE
GAZNELİLERİN RESMİ DİLİ ARAP-
ÇAYDI. ANÇAK HALK ARASINDA,
ORDUDA VE SARAYDA TÜRKÇE
KONUŞULURDU.

BU DEVİRDE EDEBİYAT VE
İSLAMİ İLİMLERE AIT ÇOK SA-
YIDA ESER YAZILDI İRAN EDE-
BİYATI DA EN PARLAK DÖNEMİ-
Nİ GAZNE SARAYINDA YAŞA-
MIŞTI.

SULTAN MAHMUD DEVRİNDE
BİLİM VE EDEBİYAT ALANINDA
BÜYÜK GELİŞMELER KAYDEDİL-
Dİ. BU DEVİRDE YETİŞEN EN
ÖNEMLİ ŞAİR FİRDEVSİ'DİR.

SULTAN MAH-
MUD İÇİN "ŞEH-
NAME" ADLI BİR
ESER YAZMIŞ-
TIR. TARİHÇİ
LİTBİ, MAHMUD
DEVİRİ TARİHİNİ
ARAPÇA KALE-
ME ALDIĞI
GİBİ "ASAR-I
BAKİYE" VE
DİĞER KİTAP-
LARINI DA BU
DİLLE YAZ-
MIŞTIR.

*GAZNELİLER NAMI'NA YAZILMIŞ
OLAN BİRÇOK ESER, ONLARIN
İLİM VE FENİN HİMAYESİNE VER-
DİKLERİ ÖNEMİ GÖSTERİR SUL-
TAN MAHMUD DEVRİNİN EN
ÖNEMLİ BİLGİNİ, EBLİ REYHAN
EL BİRLİNİ'DİR (Ölm. 1051).*

*TIB, TABİİ İLİMLER, FİZİK-
MATEMATİK, ASTRONOMİ, KRO-
NOLOJİ VE METEOROLOJİ İLİM
LERİNDE BÜYÜK İHTİSAS VE
MAHARET GÖSTERMİŞ, HOD'DAN
FAZLA ESER YAZMIŞTIR*

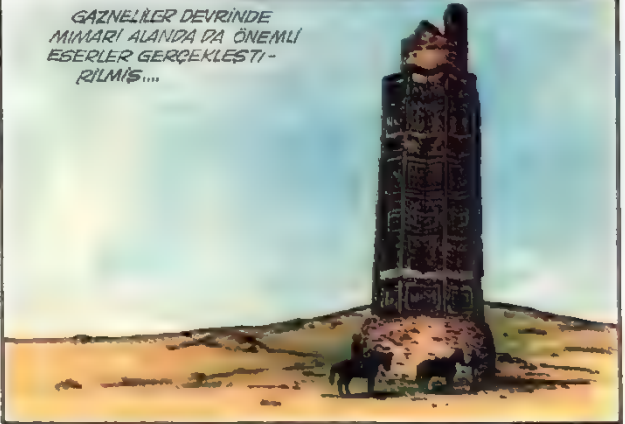
YALNIZ İSLÂM
ÂLEMİNİN DEĞİL,
BÜTÜN DÜNYA
NIN O DEVİRDE
YETİŞMİŞ EN
BÜYÜK BİLGİN-
LERİNDEN BİRİ
OLAN BÜYÜK
TÜRK ÂLİMİ,
BİRLİNİ, DÜNYANIN
GÜNEŞ ETRAFINDA
BİR YILDA DONDÜ-
ĞUNDEN BAHSETMİŞ,
GAZNE- İSKENDERİYE
ARASINDAKİ ENLETA
VE BOYLAM DERECE
LERİNİ TES-İT
ETMİŞTİR

KENDİ BULUŞU OLAN BİR
PIKNOMETRE İLE 16 MADDE-
NİN ÖZGÜL AĞIRLIĞINI GER-
ÇEĞE ÇOK YAKIN BİR ŞEKİLDE
ÖLÇTÜĞÜ VE İLK KEZ OLARAK
ÖZGÜL AĞIRLIK KONUSUNDA
ÖNEMLİ NETİCELER ELDE
ETTİĞİ BİLİNMEKTEDİR.

GAZNELİLER DEVRİNDE
MİMARİ ALANDA DA ÖNEMLİ
ESERLER GERÇEKLEŞTİ-
RİLMİŞ....

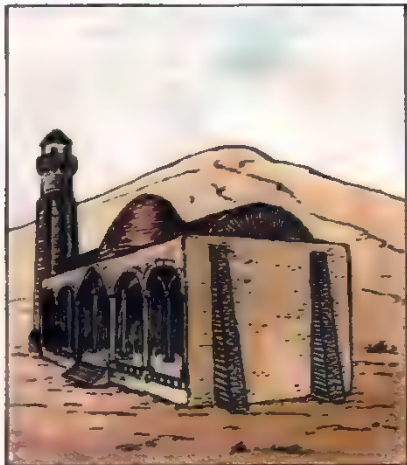

... GAZNE SARAYI VE İÇİN-
DEKİ ÜNLÜ TAHT UZUN YIL-
LAR DİLDEN DİLE OLMAŞA
RAK DOĞULUN ZENGİN-
LİKLERİNİN BİR SEMBOLÜ
OLMUŞTUR

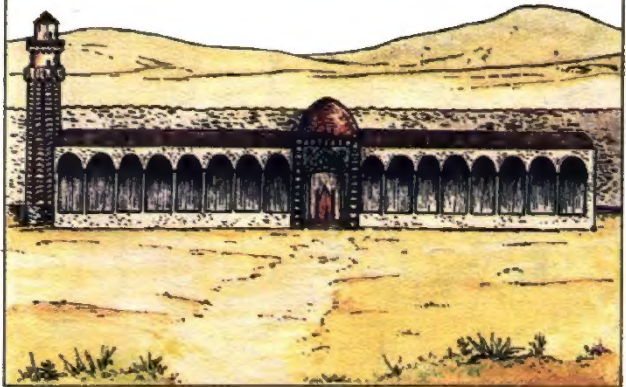
GAZNE'DE SUL-
TAN MAHMUD TA-
RAFINDAN YAPTI-
RILAN "ARSLAN ÜS-
TÜ CAMİİ"
ÇOK RENKLI SÜS-
LEMELERİ İL-
TANINIR.

SEHIRDE
GAZNELİLER
DEVİRİNDE
YAPTIRILAN
BİRÇOK CAMİ
DAHA VARDIR.

GAZNELİLER DEVRİNDEN KALAN
EN ÖNEMLİ CAMİNİN SON YILLARDA
YAPILAN KAZILARLA PLANI ORTAYA
ÇIKARILMIŞ OLAN LESKER-İ BAZAR
LILU CAMİİ OLDUĞU ANLAŞILMAK-
TADIR.

BU YAPININ MİMARİ GELİŞ-
ME AÇISINDAN BÜYÜK ÖNEMİ
VARDIR.

SİLİĞE KARŞI SUNNİLİĞİ GELİSTİRMEK VE DEVLET MEMURLU YETİSTİRMEK ÜZERE KURULAN MEDRESELERİN TARİHİ, XI. YÜZYIL BAŞLARINA, GAZNE'YE KADAR UZANIR. BUNLARDAN GAZNELİ MAHMUD ZAMANINDA YAPTIRILAN DÖRT MEDRESENİN ADI BİLİNMEKTEDİR: BEYHAKİYE, SAİDİYE, ERÜ SAİD EL- EŞTERABÂDÎ VE EBLİ İŞHAK EL- İSFERÂİNÎ.

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

IX. YÜZYIL

Türklerin Müslüman Araplarla barışçı amaçlarla ilk ilişkileri bu döneme rastlar.

840

Müslüman ilk Türk toplumu olan Karahanlılar, bağımsızlıklarını ilan ederek Ordu başkent olmak üzere bir devlet kurdular.

920

Karahanlıların, Samanoğulları ile kurulan dostluk sonucu başkentlerini Kaşgar'a taşıyan batı Kanadı, Müslümanlığı kabul etti.

962

Ordu komutanlarından biri durumunda olan Alp Tegin, Samanoğulları Devleti'ne başkaldırarak Gazne' de bir devlet kurdu.

X. YÜZYIL SONU

Samanoğulları Devleti Karahanlılar tarafından 999'da ortadan kaldırıldı.

1040

Selçuklularla Gazneliler arasında meydana gelen Dandanakan Savaşı, Gazne sultanı Mesud'un yenilgisiyle sonuçlandı. Tuğrul Bey Gazne topraklarını ele geçirerek Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nu kurdu.

1042

Selçuklu akınlarının başlattığı buhran sonucu Karahanlı Devleti Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı.

1160-1187

Gurlular ve Oğuzların saldırıları sonucu Gazne Devleti yıkıldı.

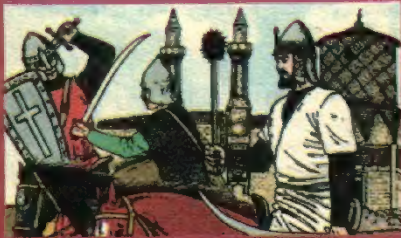
1211-1212

Doğu Karahanlılar Devleti'ne Karahitaylar, Batı Karahanlılar Devleti'ne Harezmşahlar tarafından son verildi.

**RESİMLERLE İNSANLIK
TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ
GELECEK SAYI:**

**SELÇUKLULAR VE TÜRKLERİN
ANADOLU'YA GİRİŞİ**

**RESİMLERLE
İNSANLIK TARİHİ
ANSİKLOPEDİSİ**

**SELÇUKLULAR
VE TÜRKLERİN
ANADOLU'YA GİRİŞİ**

KARACAN

**BAYİNİZDEN
SİMDİDEN AYIRTINIZ**